

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทเครื่องหนัง (กลองแขกและตะโพน)

ภัสร์พร บัวคลี่ตระกูล

นางภัสร์พร บัวคลีตระกูล ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทงาน : เครื่องหนัง (กลองแขกและตะโพน)

ภัสร์พร บัวคลีตระกูล (48 ปี)

ทำกลองแขกและตะโพนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การแต่งหนังหน้ากลองที่ไม่เหมือนที่อื่นซึ่งเป็นเทคนิคเชิงช่างที่มาจากบิดา เป็นการไล่จากด้านใน ให้มีความหนาบางต่างกัน (ที่อื่นจะไล่จากด้านนอก) ซึ่งการไล่หนังจะเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้เสียงดีหรือไม่ดี ซึ่งถ้าแต่งหนังได้แล้วเสียงจะไม่พลาด เป็นการใช้ความชำนาญ ความเคยชินที่ถูกสอนมา เวลาแต่งหนัง จะจับดูรู้เลยว่าหนังแห้งแล้วเสียงขนาดไหน สามารถทราบว่าหนังแบบนี้แต่งอย่างไร กลองแบบนี้แต่งเสียงขนาดไหน เพราะกลองแต่ละใบเสียงไม่เหมือนกันเสียงจึงจะได้ตามมาตรฐาน ส่วนประกอบที่สำคัญอื่น ๆ เช่น หนังเรียด การเย็บไสละมานก็เป็นส่วนสำคัญ เทคนิคการเก็บสาย ก็เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากที่อื่น

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

เริ่มทำงานด้านนี้มาตั้งแต่อายุ 15 ปี เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิมของของคุณพ่อสนั่น บัวคลี ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2558 เห็นแล้วรู้สึกชอบ อยากที่จะอนุรักษ์คิดว่าถ้าไม่สานต่อเรื่องการทำกลอง คงหายสาบสูญ และมีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเป็นความภูมิใจที่เป็นผู้หญิงแต่สามารถทำเครื่องหนังให้นักดนตรีใช้ได้ และยังมีความรู้สึกภูมิใจเมื่อเห็นกลองที่ตนทำ ได้ใช้ในการแสดงและคุณภาพของเสียงเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของลูกค้าโดยทำงานในด้านนี้มา 5-6 ปีแล้ว

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะเชิงช่าง

การแต่งหน้าหน้ากลองที่ไม่เหมือนที่อื่นซึ่งเป็นเทคนิคเชิงช่างที่มาจากบิดา เป็นการไล่จากด้านใน ให้มีความหนาบางต่างกัน (ที่อื่นจะไล่จากด้านนอก) ซึ่งการไล่หนังจะเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้เสียงดีหรือไม่ดี ซึ่งถ้าแต่งหนังได้แล้วเสียงจะไม่พลาด เป็นการใช้ความชำนาญ ความเคยชินที่บิดาสอนมา เวลาแต่งหนังจะจับดูรู้เลยว่าหนังแห้งแล้วเสียงขนาดไหน จะสามารถทราบได้เลยว่าหนังแบบนี้แต่งอย่างไร กลองแบบนี้แต่งเสียงขนาดไหน เพราะกลองแต่ละใบเสียงไม่เหมือนกันเสียงจึงจะได้ตามมาตรฐาน

ส่วนประกอบที่สำคัญอื่น ๆ เช่น หนังเรียด การเย็บไล่ลมมานก็เป็นส่วนสำคัญ เทคนิคการเก็บสาย ก็เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากที่อื่น

- ขั้นตอนการทำตะโพนไทย เริ่มต้นจากการเตรียม หุ่น แต่งเจียรขัดให้ผิวเรียบ
- ลงน้ำมันเคลือบเงา น้ำยากันมอด น้ำยากันเชื้อรา และที่แตกต่างจากที่อื่นคือการลงน้ำยาเคลือบด้าน ในเพื่อไม่ให้มีรูรั่ว เพราะกลองจะมีรูรั่วหรือมีลม ออกไม่ได้เลย
- การเตรียมหนังหน้า ซึ่งจะใช้น้ำวัว ทั้ง 2 หน้า แช่น้ำให้นุ่ม และขั้นตอนสำคัญคือการใส่แต่งหนัง ซึ่งหน้าเล็กและหน้าใหญ่จะแต่งไม่เหมือนกัน เพราะเป็นเสียงที่แตกต่างกัน
- ขั้นตอนการโยงหนัง เพื่อให้หนังยึด และยึดกับตัว กลองก่อนตั้งเสียง โดยใช้อุปกรณ์ในการโยงหนัง คือ สเตย์ สาแหลก และตะปู
- ใช้หนังเรียดหรือ สายที่โยงร้อยกลอง หรือสายโยง แรงเสียง ซึ่งหนังเรียดจะใช้เครื่องหลิวตัดหนังควาย แผ่น ให้มาเป็นเส้นหนังเรียดของตะโพนมีขนาด 2 มม. สิ่งสำคัญของเราคือการนำมาเจียเพื่อลบคม บริเวณขอบหน้ากลองทั้งสองด้านใช้น้ำควาย แช่น้ำปั่นเกลียว เรียกว่าใส่ลามาน ถึงเป็นห่วงเล็กๆ ทั้งสองด้านและเอาหนังเรียดร้อยในช่วงใส่ลามาน ทั้งสองข้างโยงให้ตึงจนรอบ ใส่สายรัดอกผูกหู เชียนหน้า

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

ตะโพนไทยขนาดกลาง

การพัฒนาสร้างสรรค์ปรับประยุกต์ หรือต่อยอดผลงาน

- มีการพัฒนาทำตะโพนไทยให้มีขนาดขนาดเล็กกว่าเดิม ทั้งขนาดหน้าใหญ่ หน้าเล็ก แต่สามารถคงคุณภาพเสียงกลองให้เท่ากับขนาดมาตรฐานได้ขนาดของกลองเล็กลง สะดวกต่อการขนย้ายและนำไปแสดงต่างประเทศได้
- มีการออกแบบลวดลายรดอง ซึ่งเดิมจะเป็นแค่หนังพื้นรดองธรรมดา ได้คิดออกแบบลายเพื่อเพิ่มความสวยงาม มีการประดับมุกทำตะโพนเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับชิ้นงาน ซึ่งจะมีเพิ่มเติมเช่น การฝังมุกกลองแขก กลองชาตรี ไม้ดีดกลองแขก

- การพัฒนาไม้ตี ที่แต่เดิมใช้ผ้าและเชือก ได้ประยุกต์มาเป็นซิลิโคนหล่อ ทำให้ไม่กินหนังหน้ากลอง

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

มุ่งมั่นอยากที่จะเผยแพร่วิธีการทำกลองให้กับผู้สนใจ
นักเรียน นักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลคลอง 6 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ก็จะได้สอนเกี่ยวกับการทำตะโพนไทย การขึ้นหนัง การไล่แต่งหนัง การเย็บสรमान ตลอดจนการร่อนหนังเลียด จนเสร็จขั้นตอนการทำตะโพนไทย

“

ผู้สืบทอดโดยตรงจาก ครูสนั่น บัวคลี่ (ครูช่าง
ศิลปหัตถกรรม ปี 2558) มีความรักในการทำลอง
เพราะหากไม่สานต่อ งานหัตถกรรมประเภทนี้
จะหายสาบสูญไปในอนาคต

”

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

